

TOIMEENTULOTUKIOHJE

Jyväskylän kaupungissa

1.1.2011 alkaen

TOIMEENTULOTUEN YLEISET PERUSTEET, VOIMASSA 1.1.2011ALKAEN

Toimeentulotuen myöntämisperusteet on käsitelty perusturvalautakunnassa 13.12.2010 §
SISÄLLYSLUETTELO

1. SÄÄNNÖKSET

1.1. Oikeus toimeentulotukeen ja toimeentulotuen hakemismenettely

2. TOIMEENTULOTUEN RAKENNE JA SUURUUS

2.1. Toimeentulotuen muuttunut rakenne

2.2. Toimeentulotuen määräytyminen

3. PERUSTOIMEENTULOTUKI (MENOT)

3.1. Perusosa

3.2. Muut perusmenot

3.2.1. Asumismenot

3.2.2. Kotivakuutus

3.2.3. Vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot

3.2.4. Sairaanhoidon asiakasmaksut

3.2.5. Hammashoitokustannukset

3.2.6. Silmälasit

3.2.7. Fysikaalinen hoito sekä psyko- ja lyhytkestoinen terapia

4. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (MENOT)

4.1. Päivähoitomaksut ja iltapäiväkerhon maksut

4.2. Vuokravakuus

4.3. Muuttokulut

4.4. Kodinirtaimisto

4.5. Lastenvaunut ja lastenrattaat

4.6. Lasten luonapito

4.7. Lasten harrastusmenot

4.8. Romanivaatetus

4.9. Hautauskustannukset

4.10. Opiskelusta aiheutuvat kustannukset

4.11. Passit ja kansalaisuushakemukset

4.12. Digisovitin

4.13. Edunvalvojan palkkio

5. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

6. HUOMIOON OTETTAVAT TULOT JA VARAT

6.1. Tuloina otetaan huomioon

6.1.1. Ansiotulot

6.1.2. Vähäiset tulot

6.1.3. Veronpalautukset

6.1.4. Opintotuki

6.1.5. Varat

7. TULOJA, JOTA EI OTETA HUOMIOON

8. TOIMEENTULOTUEN OHJEELLISET EUROMÄÄRÄT

1 SÄÄNNÖKSET

Laki toimeentulotuesta 1412/1997 (muutokset 29.12.2005/1218).
 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta 812/2000.
 Hallintolaki 434/2003.
 Sosiaalihuoltolaki 710/1982.
 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001.
 Laki lapsen elatuksesta 704/1975.
 Laki maahanmuuttajien kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999.
 Sosiaali- ja terveysministeriön opas toimeentulotuen soveltajille 2007:11.

1.1 Oikeus toimeentulotukeen ja toimeentulotuen hakemismenettely

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuki on etuus, jolla taataan jokaisen oikeudeksi säädetty perustuslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu välttämätön toimeentulo.

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä, siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa (234/1929), lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) ja muussa laissa säädetään, puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta. Pääsääntöisesti alaikäisen lapsen elatuksesta vastaavat lapsen vanhemmat.

Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla (esim. hakija saa avustuksia elantoon, asumiseen ja koulutuskustannuksiin vanhemmiltaan tai muulta omaiselta).

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta.

Toimeentulotukea haetaan kirjallisesti, varatulla vastaanottoajalla tai muulla toimeentulotukiviranomaisten hyväksymällä tavalla.

Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava toimeentulotukiviranomaisille kaikki ne tiedot, joita viranomainen tarvitsee toimeentulotuen tarpeen arvioimiseksi. Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai hakemus voidaan joutua hylkäämään.

2. TOIMEENTULOTUEN RAKENNE JA SUURUUS

2.1. Toimeentulotuen muuttunut rakenne

Lainmuutoksella (1218/2005) toimeentulotuen rakenne määriteltiin uudelleen jakamalla tuki perustoimeentulotukeen ja täydentävään toimeentulotukeen.

Perustoimeentulotuki koostuu perusosasta sekä muista perusmenoista, joita ovat asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettut asumismenot, kotivakuutus, taloussähkö sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot.

Täydentävää toimeentulotuki kattaa erityismenoiksi kutsuttavat menot, joita ovat lasten päivähoidomenot, muut kuin perusmenoiksi katsottavat asumismenot sekä henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Ehkäisevää toimeentulotukea kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaisesti.

2.2. Toimeentulotuen määräytyminen

Toimeentulotuen rakenne ja suuruus on pyritty muodostamaan siten, että toimeentulotuki kattaa tukea tarvitsevien riittävän peruskulutuksen.

Toimeentulotuen suuruuden määräämistä koskeva perussäännös toimeentulotukilain 6 §:ssä on seuraava: Toimeentulotuen määrä on tämän lain mukaan määriteltyjen menojen sekä käytettävissä olevien tulojen ja varojen erotus. Tulot ja varat otetaan huomioon ensin 7 §:ssä tarkoitettua perustoimeentulotukea myönnettäessä.

Asiakkaan tulot ja varat otetaan huomioon ensin perustoimeentulotukea myönnettäessä. Jos asiakkaan tulot ovat sen suuruiset, että hän ei ole oikeutettu perustoimeentulotukeen, siirtyy laskelman osoittama tuloylijäämä mahdolliseen täydentävästä toimeentulotuesta tehtävään laskelmaan.

3. PERUSTOIMEENTULOTUKI (MENOT)

3.1. Perusosa

Perusosan sisältö määritellään lain 7 a §:ssä: Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, televisioluvusta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Perusosan suuruus säädetään lain 9 §:ssä. Perusosan määrä on laskennallinen oletama eri henkilöryhmien vähimmäiskulutustasoa vastaavien, jokapäiväiseen toimeentuloon kuluvien menojen suuruudesta. Yksin asuvan tai yksihuoltajan perusosa on vuonna 2011 419,11 euroa kuukaudessa.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa enintään 20 prosentilla sellaisen henkilön osalta, jonka toimeentulotuen tarve aiheutuu siitä, että:

- 1) henkilö on ilman perusteltua syytä kieltäytynyt yksilöidysti ja todistetusti tarjotusta työstä tai sellaisesta työvoimapoliittisesta toimenpiteestä, joka kohtuullisen pitkän ajan turvaisi hänen toimeentulonsa tai jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei työtä tai työvoimapoliittista toimenpidettä ole voitu tarjota;
- 2) maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta annetussa laissa (493/1999) tarkoitettu maahanmuuttaja ilman perusteltua syytä kieltäytynyt kotouttamissuunnitelman laatimisesta tai osallistumisesta kotouttamissuunnitelmassa yksilöidysti sovittuihin, työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin taikka, jos hän on laiminlyönnillään aiheuttanut sen, ettei kotouttamissuunnitelmaa ole voitu laatia;
- 3) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) 3 §:ssä tarkoitettu henkilö on kieltäytynyt osallistumisesta aktiivisuunnitelman laatimiseen; tai
- 4) kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö on ilman työttömyysturvalain 8 luvun 7 §:ssä tarkoitettua pätevää syytä kieltäytynyt kuntouttavasta työtoiminnasta taikka keskeyttänyt tai omasta syystään joutunut keskeyttämään kuntouttavan työtoiminnan.
- 5) alle 25-vuotiaan vailla ammatillista koulututusta olevan perusosaa voidaan alentaa, jos hän on keskeyttänyt koulutuksen tai kieltäytynyt koulutuksesta (HE 138/2010vp). Lainmuutos tulee voimaan 1.1.2011, jos eduskunta hyväksyy lakiesityksen.

Perusosan suuruutta voidaan alentaa 1 momentissa säädettyä enemmän, kuitenkin yhteensä enintään 40 prosenttia:

- 1) jos henkilön toistuvasta 1 momentissa tarkoitettua menettelyä on pääteltävissä, ettei hän halua ottaa vastaan työtä tai osallistua julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002), maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin; tai
- 2) jos henkilö sen jälkeen, kun hänen toimeentulotuen perusosaansa on alennettu 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, kieltäytyy ilman perusteltua syytä työvoimapoliittisesta toimenpiteestä tai jos hän toiminnallaan aiheuttaa sen, ettei työvoimapoliittista toimenpidettä voida tarjota ja hän tämän lisäksi kieltäytyy ilman perusteltua syytä 2 momentissa tarkoitettua suunnitelman mukaisesta toimintakykyä edistävistä toiminnoista.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettu perusosan alentaminen voidaan tehdä edellyttäen, että alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Alentaminen voi olla kestoaltaan enintään kaksi kuukautta kerrallaan kieltäytymisestä tai laiminlyönnistä lukien. Perusosan alentamisen yhteydessä on aina laadittava, mikäli mahdollista yhdessä toimeentulotuen hakijan tarvittaessa yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden viranomaisten kanssa suunnitelma toiminnoista asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi.

3.2. Muut perusmenot

Perusosalla katettavien menojen lisäksi perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettut asumismenot
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot

3.2.1. Asumismenot

Toimeentulotuessa asumismenoja huomioitaessa tarkoituksena on viimesijassa turvata henkilön/perheen asuminen. Asumismenojen tarpeellista suuruutta harkittaessa otetaan huomioon asunnon koko ja laatu suhteessa perheen kokoon ja tarpeisiin sekä kohtuullista asumistasoa vastaava kustannustaso paikkakunnalla. Asumismenot huomioidaan pääsääntöisesti kuukausikohtaisesti.

Vuokra-asunnossa asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettuja asumismenoja ovat:

- vuokra
- erikseen maksettavat lämmityskustannukset
- vesimaksut asunnosta
- saunamaksu

Kohtuullisiksi katsottavat lämmityskustannuksineen ja vesimaksuineen:

- 1 henkilö enintään 470 euroa/kk
- 2 henkilöä enintään 600 euroa/kk
- 3 henkilöä enintään 700 euroa/kk
- 4 henkilöä enintään 750 euroa/kk
- 5 henkilöä enintään 800 euroa/kk
- 6 henkilöä enintään 100 euroa/lisää edelliseen jne.

Asumisoikeusasunnossa käyttövastike/vuokra otetaan menona huomioon. Osa-omistusasunnon vuokra otetaan huomioon, ei rahoitusvastiketta.

Sähkölämmitysasunnoissa sähkölaskusta taloussähkön osuus on 35 %.

Vesimaksut enintään 18/euroa/kk/henkilö.

Omitusasunnossa tarkoitettuja menoja ovat:

- **normaali hoitovastike (ei rahoitusvastike tai muu vastike)**
- **erikseen maksettavat lämmityskustannukset (sähkölaskusta taloussähkön osuus on 35 %)**
- **vesimaksut (vesimaksut huomioidaan omistusasunnossa todellisen maksun mukaan, kuitenkin enintään 18 euroa/henkilö/kk)**
- **asunnon hankkimiseksi tai perusparantamiseksi otettujen henkilökohtaisten lainojen vuotuisista koroista aiheutuvat menot kokonaisuudessaan edellyttäen, että tuen hakijalla verotuksen ennakkopidätyksessä on asuntolainojen korot otettu huomioon ja että perhe asuu asunnossa**
- **kiinteistön hoitomenot, joita ovat mm.**
- **taloussähkö**
- **koti- ja palovakuutus**
- **tontin vuokra**
- **kiinteistövero**
- **nuohous**
- **jätehuolto**

huomioidaan aina 1 kk:n osuutta vastaava summa normilaskelmaan tai pitkäaikaisasiakkailta koko lasku laskun erääntymiskuukautena.

Asumismenoja tarkastellaan kokonaisuudessaan ottaen huomioon kohtuulliseksi katsottavat asumismenot.

3.2.2. Kotivakuutus

Kotivakuutuksesta hyväksytään normilaskelmaan ainoastaan koti-irtaimiston kohtuullinen euromäärä. (Vakuutuskirja on aina esitettävä).

3.2.3. Vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot

Vähäiset terveydenhuoltomenot (3 prosenttia perusosasta on vuoden 2011 tasolla n.12,57 euroa/kk)sisältyvät perusosaan. Näinä menoina voidaan pitää reseptivapaita lääkkeitä ja hoitotarvikkeita. Tämän ylimenevältä osin sairauden hoitoon määrätyt lääkkeet, sekä hammashuollosta ja silmälaseista aiheutuneet kustannukset huomioidaan menona perustoimentulotukilaskelmaan.

E-pillerit tai muut lääkärin määräämät ehkäisyvälineet huomioidaan menona. Potenssilääkkeet hyväksytään menoksi vain Kelan hyväksymän perussairauden hoitoon.

Toimeentulotukena korvataan vain apteekin vaihtamista koskevan lain perusteella määrittämä edullisin vaihtoehto paitsi, jos lääkäri on kieltänyt lääkkeen vaihdon.

Asiakkaalla on oikeus lääkekulujen lisäkorvaukseen maksettujen omavastuuosuuksien ylittäessä 672,70 euroa vuonna 2010. Lisäkorvaus on 100 % 1,50 euron omavastuun ylittävältä osalta lääkettä kohti. Oikeus lisäkorvaukseen tulee tarkistaa Kelasta.

Ensisijaisesti hyväksytään terveydenhuoltomenot julkisessa (TK, KSKS jne.) terveydenhuollossa annettusta hoidosta ja sieltä määrätyistä sairauden hoitoon tarkoitetuista reseptilääkkeistä. Yksityisen terveydenhuollon käytöstä johtuneet menot voidaan huomioida toimeentulotuessa ainoastaan erityistilan-

teessa. Asiakkaan on esitettävä aina hoitavan lääkärin lausuntoa tällaisen hoidon tarpeesta sekä selvitys siitä ettei julkisia terveydenhuoltopalveluita ole ollut saatavilla kiireellisen hoitotarpeen ilmetessä.

3.2.4. Sairaanhoidon asiakasmaksut

- poliklinikkamaksut ja sairaalamaksut
- jos lyhytaikainen sairaalassaolo tai muu laitoshoido ylittyy yli 14 vrk, lasketaan normiin perusosa ravintomenojen osuus vähennettynä (esimerkiksi, yksinäisen perusosa 419,11 €- 205,36 € = 213,48 €kk)
- pitkäaikaisessa laitoshoidossa oleville huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 15 § mukainen käyttövara (97 euroa/kk) menona perusosan sijaan

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (221/2003) 11 §:n mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista. Palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että maksun perittämättä jättämistä sovelletaan myös muihin maksuihin. Edellä mainittu menettely asiakasmaksun alentamiseksi on ensisijaista toimeentulotukeen nähden.

3.2.5. Hammashoitokustannukset

Hyväksytään vain julkisen hammashoidon kustannukset. Hammasproteesin hankinnasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset huomioidaan menona tositetta vastaa.

Mikäli toimeentulotukea hakee muu kuin pitkäaikais- ja toistuvaisasiakas pelkästään hammasproteesin hankintaan, tarkastellaan hakijan tulotasoa ja olosuhteita myös kahdelta-kolmelta hakemista edeltävältä kuukaudelta ennen toimeentulotukiasiakkuutta sekä hankinnan kiireellisyyttä.

3.2.6. Silmälasit

Silmälasien hankintaan varten toimeentulotukiviranomainen antaa lähetteen, mihin on merkitty kaupungin kilpailuttamat hankintapaikat. Toimeentulotuen hakija toimittaa silmälaseista kustannusarvion toimeentulotukiviranomaiselle, joka tekee tämän jälkeen päätöksen.

Silmälasien hankinta otetaan huomioon toimeentulotuessa neljän vuoden välein, ellei näössä ole tapahtunut oleellisia muutoksia. (Silmälääkärin tai optikon lausunto on toimitettava).

Mikäli toimeentulotukea hakee muu kuin pitkäaikais- ja toistuvaisasiakas pelkästään silmälasien hankintaan, tarkastellaan hakijan tulotasoa ja olosuhteita myös kahdelta-kolmelta hakemista edeltävältä kuukaudelta ennen toimeentulotukiasiakkuutta sekä hankinnan kiireellisyyttä.

3.2.7. Fysikaalinen hoito sekä psyko- ja lyhytkestoinen terapia

Fysikaalisesta hoidosta huomioidaan julkisessa terveydenhuollossa annetun hoidon kustannukset. Julkista hoitoa saadakseen asiakasta ohjataan ottamaan yhteyttä omalääkäriin hoidontarpeen arviointia ja julkisen hoidon jatkotoimenpiteitä varten.

Psyko- ja lyhytkestoisen terapian kulut korvataan pääsääntöisesti julkisen terveydenhuollon kustannusten mukaan.

4. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI (MENOT)

Toimeentulotuesta annetun lain 7 c §: Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) lasten päivähoitomenot
- 2) muut kuin 7 a ja 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot, sekä
- 3) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä tarpeita.

4.1. Päivähoitomenot ja iltapäiväkerhon maksut

Päivähoitomenot hyväksytään täydentävän toimeentulotuen laskelmaan menoksi tilapäisesti. Mikäli asiakkaalla on jatkuvan toimeentulotuen tarve, ohjataan asiakasta hakemaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukainen vapautus päivähoitomaksuista. Yksityisen päivähoiton maksu voidaan huomioida menona ainoastaan tilapäisesti. Toimeentulotuen tarpeen ollessa pitkäaikaista perheen mahdollisuus kunnan järjestämään päivähoitoon tulee selvittää.

Iltapäiväkerhotoiminnasta aiheutuvat menot huomioidaan laskelmassa menona.

4.2. Vuokravakuus

Muina asumisesta aiheutuvina menoina voidaan ottaa huomioon esimerkiksi vuokravakuus. Toimeentulotukena myönnetään maksusitoumus yhden kuukauden suuruiseen kohtuuhintaiseen vuokravakuuteen, jos hakija on oikeutettu toimeentulotukeen ja asunnon tarve on välttämätön. Toimeentulotukea myönnetään vuokravakuuteen pääsääntöisesti kertaluontoisesti. Jos asunnon vaihto on välttämätöntä, esimerkiksi asunnon omistaja ottaa asunnon omaan käyttöönsä, perhe muuttaa perheen kasvaessa suurempaan asuntoon tai toimeentulotuen saaja vaihtaa asunnon halvempaan, voidaan vuokravakuuteen myöntää maksusitoumus yhdelle kuukaudelle. Ennen vuokravakuuden myöntämistä yksityisen vuokranantajan omistamassa asunnossa on tehtävä asuntokatselmus (lomakkeen saa toimeentulotukiviranomaisilta). Vuokravakuutta ei myönnetä tilapäisiin vuokrasopimuksiin.

4.3. Muuttokulut

Muuttokustannuksiin voidaan myöntää toimeentulotukea, mikäli muutto on välttämätöntä perhetilanteen, opiskelun tai työpaikan takia ja hakija ei saa muuttoon avustusta esim. työvoimatoimiston kautta. Muuttoon kaupungin lähialueilla myönnetään toimeentulotukea enintään 80 euroa. Muuttokuluista on toimitettava suullinen tai kirjallinen kustannusarvio hankintatoimiston kilpailuttamalta muuttofirmalta. (Toimeentulotukiviranomaiselta saa muuttofirman tiedot).

4.4. Kodinirtaimisto

Välttämättömiin kodinhankintoihin voidaan myöntää avustusta henkilölle, joka on ollut pitkään asunnottomana tai/ja on toimeentulotuen pitkäaikais- tai toistuvaisasiakas. Yksinäiselle henkilölle myönnetään 150 euroa ja perheelliselle 250 euroa (suositaan kierrätyskeskuksia).

Kodinkoneisiin voidaan myöntää avustusta: pesukoneen hankintaan korkeintaan 300 euroa, jos se on välttämätön hakijan terveydellisten syiden vuoksi eikä sitä voida myöntää vammaispalveluina, jos kyseessä on lapsiperhe eikä taloyhtiössä ole pesukonetta. Pölyimurin ostoon voidaan myöntää korkeintaan toimeentulotukea 80 euroa, jos se on hakijan terveydellisten syiden vuoksi välttämätön.

4.5. Lastenvaunut ja lastenrattaat

Lastenvaunuihin myönnetään enintään 185 euroa ja lastenrattaisiin 120 euroa.

4.6. Lasten luonapito

Lapsen luonapidosta aiheutuneita menoja voidaan hyväksyä toimeentulotukeen oikeutetulle vanhemmalle lapsen todellisen luonapidon mukaan. Korvaus on 9,78 €/pv/lapsi (10–17-v.1.lapsi) 9,08 €/pv/lapsi (10–17-v.2.lapsi), 8,38 €/pv/lapsi (10–17-v.3.lapsi) ja 8,80 €/pv/lapsi (alle 10-v.1.lapsi), 8,10 €/pv (alle 10-v.2.lapsi) ja 7,40 €/pv (alle 10-v.3.lapsi). Tukea tapaamisiin myönnetään sen mukaan kuin kuluista on vanhempien kesken **sosiaalilautakunnan vahvistamalla sopimuksella sovittu tai tuomioistuimen päätöksellä määrätty**. Asiakkaan on esitettävä **kulujen syntymisestä selvitys**, ainahan tapaamiset eivät toteudu sovituilla tai määrättyllä tavalla.

4.7. Lasten harrastusmenot

Lasten harrastusten tukemiseen voidaan huomioida toimeentulotuen pitkäaikais- ja toistuvaisasiakkaana olleelle perheelle tai muutoin pitkään pienillä tuloilla (perheen tulot ylittäneet vain niukasti toimeentulotukinormit) 200 euroa/lapsi/vuosi tositteita vastaan.

4.8. Romanivaatetus

Romaninaisen hameen hankintaan hyväksytään toimeentulotukilaskelmaan 400 euroa vuoden välein. Käytäntönä on ollut, että toimeentulotukeen oikeutetulle on myönnetty hameen teettämistä varten maksusitoumus ompelijalle.

4.9. Hautauskustannukset

Hautauskustannuksina huomioidaan kohtuulliset välttämättömät kustannukset, siltä osin kuin vainajan tulot ja varat eivät riitä hautauskuluja kattamaan. Pesän varat tulee tarkistaa samoin tiliotteiden saldot ennen päätöksentekoa.

Mikäli vainaja on varaton, voidaan toimeentulotukea myöntää hautauskuluihin edullisimman mukaan; arkku, arkkunhuolto, vaatetus, siirtokuljetus ilman omaisia, hautapaikka ja hautausmaksu. (Hankinta-toimiston kilpailuttaman hautausliikkeen tiedot saa toimeentulotukiviranomaiselta).

Toimeentulotukea saaville omaisille voidaan myöntää kukkavihkoon 40 euroa, kun vainaja on puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

4.10. Opiskelusta aiheutuvat kustannukset

Opiskelusta aiheutuvat kustannukset katetaan pääsääntöisesti opintotuella. Opiskelusta aiheutuviin kustannuksiin voidaan myöntää toimeentulotukea esimerkiksi lukion oppikirjojen ostoon, mikäli haki- ja/perhe on pitkäaikainen toimeentulotukiasiakas. Oppikirjoihin myönnetään enintään 150 euroa/vuosi. Opiskelijan työvaatteisiin myönnetään 80 euroa/vuosi.

4.11. Passit ja kansalaisuushakemukset

Passin hankkimisesta aiheutuneet kulut hyväksytään menoksi maksettua kuittia vastaan ulkomaalaisille, joilla on vähintään vuoden oleskelupa. Kansalaisuushakemus hyväksytään menona maksettua kuitteja vastaan. Suomen kansalainen ei tarvitse Suomessa oleskeluun passia. Toimeentulotukea ei myönnetä.

4.12. Digisovitin

Toimeentulotukea saavan asiakkaan digisovittimen hankinta rinnastetaan television, tietokoneen tai matkapuhelimen hankintaan. Hallinto-oikeudet ovat katsoneet, ettei kunnilla ole velvollisuutta myöntää erikseen toimeentulotukea television hankintaan.

4.13. Edunvalvojan palkkio

Edunvalvojan palkkio samoin kuin muut edunvalvontaan liittyvät maksut, esimerkiksi lupa-asioiden käsittelymaksut, oikeudenkäyntikulut ja maistraatin perimät maksut voidaan hyväksyä laskelmaan.

4.14. Perhejuhlat

Pitkäaikaisille ja toistuvaisasiakkaille voidaan myöntää toimeentulotukea 85 euroa perhejuhlista (esimerkiksi hautajaiset, häät, ylioppilasjuhlat) aiheutuneisiin kustannuksiin.

5. EHKÄISEVÄ TOIMEENTULOTUKI

Ehkäisevää toimeentulotukea koskevien lainmuutosten tavoitteena oli tehostaa toimeentulotukijärjestelmää niin, että se voisi toimia nykyistä joustavammin taloudellisissa vaikeuksissa olevien ihmisten auttamiseksi ja syrjäytymisen torjumiseksi. Uudistuksella pyrittiin myös lisäämään ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä osana suunnitelmallista sosiaalityötä.

Ehkäisevästä toimeentulotuesta säädetään toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa sekä 13 §:ssä seuraavasti:

(1 § 2 mom.) Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. (923/2000)

(13 §) Kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktiivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin. (923/2000)

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on henkilön ja perheen sosiaalisen turvallisuuden edistämisen lisäksi myös henkilön ja perheen omatoimisen suoriutumisen edistäminen sekä syrjäytymisen ja pitkäaikaisen toimeentulotukiriippuvuuden ehkäiseminen.

Ehkäisevän tuen myöntämisen perusteista päättää kunta. Kuntien tulee varata riittävät määrärahat ehkäisevää toimeentulotukea varten, jotta toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettut ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteet saavutettaisiin.

Toimeentulotukilain 13 §:n 2 momentissa säädetään esimerkinomaisesti niistä tarkoituksista, joihin ehkäisevää toimeentulotukea voidaan käyttää. Lainkohdan tarkoituksena on nostaa esiin joitakin elämäntilanteita, joissa ehkäisevää toimeentulotukea käyttämällä voidaan toteuttaa tuen käytölle toimeentulotukilain 1 §:n 2 momentissa asetettuja tavoitteita. Ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä ei kuitenkaan ole rajattu vain mainittuihin tarkoituksiin, vaan sitä tulee käyttää tarpeen mukaan.

Ehkäisevän toimeentulotuen riittävän varhaisella ja suunnitelmallisella käytöllä voidaan puuttua henkilöä ja perhettä uhkaaviin riskeihin ja toimeentulo-ongelmiin. Jokaisessa yksittäistapauksessa tulisi harkita, millä tavoin henkilön sosiaalista suoriutumiskykyä juuri senhetkisessä tilanteessa edistetään niin, että myönteiset vaikutukset olisivat kestäviä. Tavoitteena on pyrkiä parantamaan asiakkaan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuuksia sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan.

Ehkäisevällä toimeentulotuella tuetaan esimerkiksi perheitä, joita on kohdannut perheenjäsenen kuolema, vakava sairastuminen tai esimerkiksi rikoksen uhriksi joutuminen. Katastrofin tai onnettomuuden uhrin tilapäisiä toimeentulovaikeuksia voidaan helpottaa ehkäisevällä toimeentulotuella.

Pääsääntöisesti ehkäisevää toimeentulotukea ei peritä takaisin. Tilanteessa, jossa onnettomuuden uhri ei pysty käyttämään varojaan esimerkiksi sairautensa vuoksi taikka hänen ensisijaiset etuutensa eivät ole vielä käytettävissä, ehkäisevää toimeentulotukea voitaisiin myöntää myös siten, että myönnetty tuki perittäisiin takaisin asiakkaan myöhemmin käyttöönsä saamista varoista.

Ehkäisevän tuen myöntämisellä vuokratien maksuun on voitu välttää häätö, sen seurauksena mahdollisesti tapahtuva perheen hajoaminen ja perheen tilanteen muuttuminen entistä kaaottisemmaksi tai ehkäistä lastensuojelutoimenpiteiden käynnistyminen. Kun asiakkaalla on vuokratieja, ohjataan asiakasta ensisijaisesti tekemään maksusuunnitelma vuokranantajansa kanssa.

Tukea on myönnetty henkilöille ja perheille, joiden toimeentulo on vaarantunut sellaisten menojen, esimerkiksi lainan lyhennysten vuoksi, joita ei voida toimeentulotukea myönnettäessä ottaa huomioon. Velkakierteen katkaisemisella henkilön tai perheen talous on voitu saada tasapainoon ja jatkuvan tuen tarve estettyä.

Ehkäisevä tuki on koettu myös hyvänä opiskelun ja työllistymisen turvaajana esimerkiksi itsenäistyvien nuorten tukemisessa sekä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien aktivoimisessa ja työhön pääsyn parantamisessa. Ehkäisevä toimeentulotuki on riippumaton siitä, onko henkilö tai perhe oikeutettu toimeentulotukilain 1 §:n 1 momentin tarkoittamaan toimeentulotukeen eli ehkäisevää tukea voidaan myöntää myös tilanteissa, joissa henkilöllä tai perheellä ei toimeentulotukilaskelman perusteella ole oikeutta varsinaiseen toimeentulotukeen.

Ehkäisevää toimeentulotukea ei voida myöntää ulosottovelkojen tai lainojen lyhentämiseen tai sakkojen maksamiseen.

6. HUOMIOON OTETTAVAT TULOT JA VARAT

Toimeentulotuen suuruutta määrättäessä huomioon otettavista tuloista säädetään toimeentulotukilain 11 §:ssä seuraavasti: tuloina otetaan huomioon henkilön ja perheen käytettävissä olevat tulot.

6.1. Tuloina otetaan huomioon

Huomioon otettavia tuloja ovat esimerkiksi palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot sekä yksityisistä ja julkisista lähteistä saatavat tulot. Tuloina huomioidaan siis eläketulot ja sosiaaliturvaetuudet. Tuloista huomioidaan laskelmaan verotuksen jälkeen käytettävissä oleva nettotulo.

6.1.1. Ansiotulot

Tuloina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten käytettävissä tulot. Ansiotuloista jätetään huomioimatta vähintään 20 prosenttia kuitenkin enintään 150 euroa kuukaudessa (etuoikeutettu tulo). Väliaikainen laki on voimassa 31.12.2014 asti. Etuoikeutetun tulot maksimimäärä on kotitalouskohtainen.

Jos tulot ovat ulosoton kohteena, niistä otetaan huomioon vain ulosoton jälkeen tosiasiasa käytettävissä oleva osuus.

Jos etuuden maksaja, esimerkiksi Kela, kuittaa hakijalle maksettavasta etuudesta liikaa maksettuja eriä, hakijan käytettävissä olevana tulona huomioidaan todellisuudessa maksettu osa.

6.1.2. Vähäiset tulot

Vähäisiksi katsottavat yhteenlaskettuna alle 50 euroa kuukaudessa jätetään huomioimatta laskelmassa.

6.1.3. Veronpalautukset

Veronpalautukset huomioidaan tulona 85 euron ylittävältä osalta.

6.1.4 Opintotuki

Opiskelijan ensisijaisena etuutena otetaan tulona huomioon opintoraha, asumislisä ja valtion takaama opintolaina.

6.1.5. Varat

Varoina otetaan huomioon henkilön ja perheenjäsenten toimeentulotukea myönnettäessä olevat varat (toimeentulotukilaki § 12). Varoina ei oteta huomioon henkilön tai perheen käytössä olevaa vakinaista asuntoa eikä tarpeellista asuinirtaimistoa, tarpeellisia työ- ja opiskeluvälineitä, alle 18-vuotiaan lapsen varoja siltä osin kuin ne ylittävät hänen osaltaan 7 ja 7 c §:n nojalla huomioon otettavat menot eikä muita varoja, joiden katsotaan olevan tarpeen jatkuvan toimeentulon turvaamiseksi.

Käytettävissä olevat varat kuten säästöt, arvopaperit ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus otetaan huomioon laskelmassa. (Esimerkiksi osakkeet ja sijoitusrahastot ovat realisoitavissa heti).

Tukea myönnettäessä voidaan tuki määrätä perittäväksi takaisin sellaisesta varallisuudesta, joka ei ole tarpeen tuen hakijan toimeentulon turvaamiseksi.

Alle 1000 euron suuruista kiinteää omaisuutta ei edellytetä pääsääntöisesti realisoitavaksi. Muussa kuin omassa vakituksessa asuinkäytössä olevan kiinteän omaisuuden realisointiaika on 3 kuukautta. Myös yli 2000 euron hintaisen auton myyminen on ensisijaista toimeentulotukeen nähden. (Jos auto ei ole välttämätön esim. työssäkäynti, perhetilanne).

7. TULOJA, JOTA EI OTETA HUOMIOON

1) vähäisiksi katsottavia ansiotuloja ja avustuksia, 2) alle 18-vuotiaan lapsen säännöllisiä tuloja siltä osin kuin ne ylittävät hänen osaltaan 7 ja 7 c §:n nojalla huomioon otettavat menot, 3) tuloja siltä osin kuin ne vastaavat työmatkamenot, 4) äitiysavustuslain (477/1993) mukaista äitiysavustusta, kansaneläkelain (347/1956) mukaista eläkkeensaajan hoitotukea, vammaistukilain (124/1988) mukaista vammaistukea eikä lapsen hoitotuesta annetun lain (444/1969) mukaista lapsen hoitotukea, 5) työttömyysturvalaissa tai julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tarkoitettua ylläpitokorvausta sekä kuntousrahalain (611/1991) 24 a §:ssä tarkoitettua ylläpitokorvausta eikä 6) kuntouttavassa työtoiminnassa olevan toimintarahaa

8. TOIMEENTULOTUEN OHJEELLISET EUROMÄÄRÄT

Toimeentulotukiohjeen euromäärät ovat ohjeellisia ja niistä voidaan poiketa harkinnalla myönnettäessä täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea.

Helsinki 19.11.2010 5 / 2010

LIITE

TOIMEENTULOTUEN PERUSOSIEN MÄÄRÄT 1.1.2011 LUKIEN

Kansaneläkeindeksi 1508

Tuen saaja	euroa/kk	euroa/pv ¹⁾
Yksin asuva ja yksinhuoltaja ^{x)}	419,11	13,97
- alennettu (- 20 %) ²⁾	335,29	11,18
- alennettu (- 40 %) ³⁾	251,47	8,38
Muu 18 vuotta täyttänyt		
Avio- ja avopuolisot, kumpikin	356,24	11,87
- alennettu (- 20 %) ²⁾	284,99	9,50
- alennettu (- 40 %) ³⁾	213,74	7,12
Vanhempansa tai vanhempiensa luona asuva 18 vuotta täyttänyt henkilö	305,95	10,20
- alennettu (- 20 %) ²⁾	244,76	8,16
- alennettu (- 40 %) ³⁾	183,57	6,12
10–17-vuotias lapsi 1. lapsi	293,38	9,78
2. lapsi	272,42	9,08
3. jne. lapsi	251,47	8,38
Alle 10-vuotias lapsi 1. lapsi	264,04	8,80
2. lapsi	243,08	8,10
3. jne. lapsi	222,13	7,40

¹⁾ Kun toimeentulotukea myönnetään lyhyemmäksi ajaksi kuin kuukaudeksi (TOTUL 15 §), toimeentulotuen perusosan määrä päivää kohti on laskettu jakamalla kuukausimäärä kolmellakymmenellä

²⁾ Toimeentulotukilaki 10 § 1 ja 4 momentti

³⁾ Toimeentulotukilaki 10 § 3 ja 4 momentti

^{x)} Toimeentulotukilaki 9 § 2 momentti (vanhempi, joka asuu yhdessä 18 vuotta täyttäneen lapsensa kanssa eikä ole avioliitossa tai elä toimeentulotukilain 3 §:n 1 momentin mukaisissa avioliitonomaisissa olosuhteissa)